

**МІНІСТЕРСТВО СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ
ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ЗАЙНЯТОСТІ УКРАЇНИ**

БАЛАШОВА НАТАЛЯ ВОЛОДИМИРІВНА

УДК 377.1: 331.52 (048)

**ІННОВАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ
БЕЗРОБІТНИХ В СИСТЕМІ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ПРАЦІ**

Спеціальність 08.00.07 – демографія, економіка праці,
соціальна економіка і політика

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Київ – 2018

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі управління персоналом та економіки праці Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості України Міністерства соціальної політики України

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
Щербак Валерія Геннадіївна,
Київський національний університет
технологій та дизайну МОН України,
завідувач кафедри підприємництва та бізнесу

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, доцент
Мартиненко Марина Вікторівна,
Харківський національний економічний
університет ім. С. Кузнеця МОН України,
професор кафедри економіки, управління
підприємствами та логістики

кандидат економічних наук, доцент
Ільч Людмила Миколаївна,
Інституту демографії та соціальних
досліджень ім. М.В. Птухи НАН України,
старший науковий співробітник відділу
соціальних проблем ринку праці

Захист дисертації відбудеться *«27» вересня 2018 р. о 14.00* годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 26.891.01 в Інституті підготовки кадрів державної служби зайнятості України за адресою: 03038, м. Київ, вул. Нововокзальна, 17, ауд. 201.

Із дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості України за адресою: 03038, м. Київ, вул. Нововокзальна, 17, ауд. 302.

Автореферат розісланий *«23» серпня 2018 р.*

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради,
доктор економічних наук, професор

К. А. Пріб

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Професійно-кваліфікаційний дисбаланс робочої сили, зумовлений, з одного боку, структурними змінами в економіці країни, а з іншого – невідповідністю обсягів та напрямів професійної підготовки фахівців потребам економіки, призводить до насичення ринку праці неконкурентоспроможною робочою силою та зростання чисельності безробітних. Наразі виникла нагальна потреба активізації процесу підготовки й перепідготовки шукачів роботи відповідно до вимог виробництва. З огляду на зазначене вдосконалення інноваційного забезпечення професійного навчання безробітних набуває особливої актуальності.

Проблеми професійного навчання безробітних досліджували в різних площинах вітчизняні та закордонні вчені: Н. Баранов, Н. Бідюк, Д. Богиня, С. Вершловський, О. Волярська, Н. Гаркавенко, О. Грішнова, М. Долішній, І. Заюков, С. Змейов, Л. Ільч, М. Костенко, В. Кухаренко, К. Кязімов, Е. Лібанова, Л. Лук'янова, М. Мартиненко, Ю. Маршавін, Н. Ничкало, П. Новиков, В. Олійник, В. Радкевич, О. Рикова, В. Савченко, В. Сердюк, В. Скульська, І. Терюханова, В. Шеметов, В. Щербак та ін.

Аналіз робіт вітчизняних і закордонних дослідників показав, що, незважаючи на значний обсяг публікацій з проблем професійного навчання безробітних, питання його інноваційного забезпечення потребує конкретизації та поглибленого вивчення. Це зумовило актуальність теми дослідження, уможливило визначення його мети і завдань.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості України: «Андрагогічні засади професійного навчання безробітних громадян» (номер державної реєстрації 0112U000463, 2012-2013 рр.), у межах якої здобувачем обґрунтовано використання соціально-професійних та психологічних особливостей безробітного під час організації його професійного навчання; «Організаційно-методичне забезпечення дистанційного навчання безробітних» (номер державної реєстрації 0113U008318, 2013-2015 рр.), де автором досліджено особливості застосування інноваційних технологій професійного навчання безробітних та розроблено науково-практичні рекомендації щодо реалізації технологій дистанційного навчання у професійній підготовці шукачів роботи; «Організаційно-технологічні засади застосування державною службою зайнятості кількісних і якісних соціологічних методів прогнозування тенденцій попиту на професії» (номер державної реєстрації 0116U006187, 2016 р.), у межах якої обґрунтовано підходи до формування системи інноваційного інфраструктурного забезпечення професійного навчання безробітних в системі регулювання ринку праці.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є розвиток теоретичних положень, методичних підходів і практичних рекомендацій щодо інноваційного забезпечення професійного навчання безробітних в системі

регулювання ринку праці. Для досягнення цієї мети в роботі поставлено та вирішено такі *завдання*:

- визначити сутність і місце системи професійного навчання безробітних в структурі регулювання ринку праці;

- уточнити сутність взаємодії складових системи змішано-дуального навчання безробітних на базі інноваційного навчально-виробничого майданчика;

- ідентифікувати особливості безробітних як суб'єктів професійного навчання та розкрити основні підходи до оцінювання інноваційного забезпечення навчання;

- оцінити діяльність державної служби зайнятості щодо інноваційного забезпечення професійного навчання безробітних та визначити тенденції і напрямки його вдосконалення на ринку освітніх послуг;

- виявити можливості імплементації закордонних освітніх моделей щодо формування раціональної моделі професійного навчання безробітних в Україні;

- обґрунтувати концептуальні засади та складові елементи формування механізму інноваційного забезпечення професійного навчання безробітних;

- розробити факторно-критеріальну модель соціально-економічної результативності інноваційного забезпечення професійного навчання безробітних з використанням системи змішано-дуального навчання;

- запропонувати методичний інструментарій визначення результативності інноваційного забезпечення професійного навчання безробітних.

Об'єкт дослідження – процес інноваційного забезпечення професійного навчання безробітних в системі регулювання ринку праці.

Предмет дослідження – сукупність теоретичних, методичних і прикладних аспектів інноваційного забезпечення професійного навчання безробітних як інструменту регулювання ринку праці.

Методи дослідження. Методологічною основою дисертації є загальні положення економічної теорії, розробки вітчизняних і зарубіжних учених-економістів з проблем ринку праці та його регулювання, розвитку трудового потенціалу, організації професійного навчання безробітних. Для вирішення завдань і досягнення мети дослідження використано загальнонаукові та спеціальні методи: *діалектичний та історичний* – у процесі дослідження генезису наукових підходів щодо трактування сутності та місця професійного навчання безробітних в структурі регулювання ринку праці; *абстрактно-логічний* – для обґрунтування основних теоретичних положень, визначення понять, формулювання висновків; *системний аналіз* – для визначення проблем та обґрунтування заходів удосконалення інноваційного забезпечення професійного навчання безробітних; *порівняльний аналіз* – з метою вивчення можливості імплементації зарубіжних освітніх моделей в систему вітчизняного професійного навчання безробітних; *статистичні* – для аналізу основних показників діяльності державної служби зайнятості та ринку освітніх послуг України; *кластеризації* – для вивчення ступеня готовності та досягнутих результатів діяльності інноваційних навчально-виробничих майданчиків;

багатовимірний факторний аналіз – для з'ясування змісту та характеру необхідних заходів щодо впровадження системи змішано-дуального навчання на базі інноваційних навчально-виробничих майданчиків.

Інформаційною базою дослідження є нормативно-законодавчі акти України та інших країн світу, офіційні дані Державної служби зайнятості України, Державної служби статистики України, Міністерства освіти і науки України, монографічна й періодична література, власні дослідження автора.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні й поглибленні теоретичних положень, методичних підходів та розробці прикладних рекомендацій щодо інноваційного забезпечення професійного навчання безробітних в системі регулювання ринку праці. Найбільш значущі наукові результати, що характеризують наукову новизну та виносяться на захист, полягають у такому:

вперше:

– розроблено факторно-критеріальну модель соціально-економічної результативності інноваційного забезпечення професійного навчання безробітних за змішано-дуальною системою, впровадження якої сприяє появі синергетичного ефекту від взаємодії чотирьох підсистем: «Теоретичне навчання», «Професійно-практичне стажування», «Ринок», «Інновації», що дозволить комплексно вирішити питання професійної підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації осіб з числа безробітного населення на базі інноваційного навчально-виробничого майданчика, забезпечує високу конкурентоспроможність робочої сили на ринку праці та позитивно впливає на розвиток безперервної професійної освіти дорослих упродовж життя;

удосконалено:

– організаційно-економічний механізм інноваційного забезпечення професійного навчання безробітних осіб, функціонування якого базується на можливості надання послуг з професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації за новітньою змішано-дуальною системою навчання в рамках інноваційного навчально-виробничого майданчика, який організовано на базі закладу професійної (професійно-технічної) освіти, що, на відміну від існуючих, компліментарно поєднує інновації у теоретико-дистанційному навчанні та стажуванні на виробництві з урахуванням прогнозованих змін вимог ринку до необхідних професійних компетенцій безробітних;

– наукові підходи щодо визначення дихотомії системи змішано-дуального навчання на базі інноваційного навчально-виробничого майданчика, біполярність якої проявляється, з одного боку, у можливості отримання принципово нових знань, здійсненні традиційних, алгоритмічних операцій у процесі виробничого стажування, з іншого – у суперечності матеріального та ідеального у процесі навчання та втіленні його результатів у знаннях, творчих здібностях, досвіді розв'язання інноваційних проблем;

– теоретико-методичний підхід до формування раціональної моделі професійного навчання безробітних, провідні принципи якої в умовах

структурно-інноваційних перетворень економіки набувають нового змісту: системність проявляється у синергетичному ефекті взаємозалежності та взаємозв'язку складових тріади «освіта – інновація – виробництво»; комплексність – в аутсорсингу процесів взаємодії всіх елементів системи для забезпечення появи нових якостей у освітніх процесах; конструктивізм – у активній взаємодії матеріальних (виробниче стажування) і нематеріальних (отримання нових знань) складових системи з метою створення інновації; соціалізація – у забезпеченні соціального ефекту від впровадження інновацій; демократизація – у досягненні балансу інтересів соціальних партнерів, що на відміну від існуючих, дозволяє визначити атрактор безперервної освіти: «заклад професійної (професійно-технічної) освіти – інноваційний навчально-виробничий майданчик – виробництво», що дало змогу, на відміну від існуючих підходів, з'ясувати інтегральну роль виробничого етапу в забезпеченні інноваційного типу відтворення освітньої діяльності;

– понятійно-категоріальний апарат шляхом авторського визначення поняття «професійне навчання безробітних», яке, на відміну від поширених, розглядається як чітко організований і керований процес професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації безробітних, спрямований на формування у потенційних працівників (як правило, на базі сталих професійних компетенцій) нових необхідних умінь і навичок, які забезпечать їх мобільність та конкурентоспроможність на ринку праці, стимулюватимуть процес працевлаштування завдяки залученню відповідних економічних, організаційних, психологічних, педагогічних та науково-технічних чинників;

набуло подальшого розвитку:

– методичний інструментарій щодо практичного використання факторно-критеріальної моделі, що дозволяє з'ясувати вплив окремих факторів на соціально-економічну результативність інноваційного забезпечення професійного навчання безробітних та визначити найбільш доцільний для окремих інноваційних навчально-виробничих майданчиків компліментарний склад змішано-дуальної системи навчання;

– наукове обґрунтування пропозицій щодо класифікації характерних особливостей безробітних як суб'єктів професійного навчання, що, на відміну від існуючих, враховує необхідність забезпечення гнучкості, адресності, індивідуалізації, спрямованості на безперервність навчання дорослого впродовж життя та сприяє підвищенню конкурентоспроможності робочої сили за рахунок зміни орієнтації професійної підготовки з індикатора «часу» на індикатор «компетентності».

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що основні теоретико-методичні та практичні аспекти дисертаційної роботи можуть бути використані органами державної та місцевої влади при розробці документів методичного, нормативно-правового, регуляторного та прогнозного характеру, спрямованих на підвищення конкурентної стійкості та затребуваності

тимчасово непрацюючих громадян на ринку праці. Наукові розробки автора стосовно напрямів, змісту та характеру необхідних заходів для впровадження системи змішано-дуального навчання були реалізовані у Рівненському центрі професійно-технічної освіти державної служби зайнятості (довідка № 412 від 26.02.2018), Луганському центрі професійно-технічної освіти державної служби зайнятості (довідка № 01-46 від 20.03.2018), Миколаївському професійному промисловому ліцеї (довідка № 845 від 28.12.2017). Запропоновані в дисертаційній роботі практичні рекомендації щодо питань сприяння зайнятості соціально уразливих верств населення та подолання безробіття використано у практичній діяльності Херсонським обласним центром зайнятості (довідка № 21/11/894/18 від 19.01.2018). Результати наукових досліджень також використовуються у навчальному процесі в Інституті підготовки кадрів державної служби зайнятості України під час викладання модулю ГВ-2 «Організація та надання центрами зайнятості соціальних послуг шукачам роботи» та ГВ-3 «Організація та надання центрами зайнятості послуг роботодавцям» (довідка № 131/17/18 від 26.01.2018).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є результатом самостійної наукової роботи, у якій викладено авторський підхід до вирішення питань вдосконалення інноваційного забезпечення професійного навчання безробітних в системі регулювання ринку праці. Основні наукові положення, висновки, пропозиції та рекомендації, що виносяться на захист, одержані автором особисто. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертації використано лише ті ідеї та положення, які є результатом власних досліджень здобувача.

Апробація результатів дисертації. Основні положення дисертації апробовані й отримали позитивну оцінку на 17 міжнародних, всеукраїнських і регіональних конференціях та семінарах, зокрема: міжнародних науково-практичних конференціях: «Бъдещите изследвания» (Софія, 2012 р.); «Efektivní nástroje moderních věd – 2013» (Прага, 2013 р.); «Соціологія праці та зайнятості: шляхи інституціоналізації і перспективи розвитку» (Київ, 2014 р.); «Актуальні проблеми професійної орієнтації та професійного навчання в умовах соціально-економічної нестабільності» (Київ, 2014 р.); «Актуальні проблеми професійної орієнтації та професійного навчання населення у контексті подолання кризи праці» (Київ, 2015 р.); «Сучасна гуманітаристика» (Переяслав-Хмельницький, 2017 р.); «Наука і молодь в ХХІ сторіччі» (Полтава, 2017 р.); всеукраїнських і регіональних науково-практичних конференціях та семінарах: «Основні напрями гармонізації зайнятості на сучасному етапі соціально-економічних реформ в Україні» (Київ, 2012 р.); «Технології забезпечення якості освіти в державному управлінні: виклики сьогодення» (Київ, 2012 р.); «Організаційно-управлінські та соціально-психологічні аспекти функціонування ринку праці України в умовах інституційних трансформацій» (Київ, 2013 р.); «Ресурсний підхід в управлінні навчальними закладами» (Житомир, 2013 р.); «Андрагогічні підходи у професійному навчанні безробітних» (Київ, 2013 р.); «Організаційно-

управлінські та соціально-економічні аспекти функціонування сучасного ринку праці України в умовах інституційних трансформацій» (Київ, 2014 р.); «Інноваційний підхід в управлінні навчальними закладами» (Житомир, 2014 р.); «Інноваційні технології навчання у професійно-технічній освіті» (Суми, 2014 р.); «Організаційно–управлінські та психологічні аспекти сучасного ринку праці України» (Київ, 2015 р.); «Організаційно-управлінські та психологічні аспекти сучасного ринку праці України» (Київ, 2017 р.).

Публікації. Основні результати дослідження викладено у 32 наукових працях загальним обсягом 19,4 друк. арк., з яких особисто автору належить 16,7 друк. арк., у тому числі 5 статей – у наукових фахових виданнях, із них 3 – у наукових фахових виданнях України, зареєстрованих у міжнародних наукометричних базах; 2 статті – у наукових періодичних виданнях інших держав; 17 публікацій апробаційного характеру; 3 публікації навчально-методичного характеру; 3 розділи у колективних монографіях; розділи в енциклопедичному словнику. Особистий внесок автора у роботах, написаних у співавторстві, наведений у списку публікацій.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається з анотацій, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Обсяг основного тексту становить 198 сторінок. Робота включає 12 таблиць на 11 сторінках, 42 рисунки на 24 сторінках, 8 додатків на 32 сторінках, анотації на 23 сторінках. Список використаних джерел налічує 198 найменувань та викладений на 30 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У першому розділі «**Теоретико-методичні основи дослідження інноваційного забезпечення професійного навчання безробітних як інструменту регулювання ринку праці**» – викладено теоретичні основи дослідження системи професійного навчання безробітних в структурі регулювання ринку праці, розкрито сутність її інноваційного забезпечення в умовах структурно-інноваційних перетворень ринку праці, висвітлено методичні засади аналізу безробітних як суб'єктів професійного навчання та систематизовано підходи до оцінювання його інноваційного забезпечення.

Встановлено, що професійне навчання безробітних доцільно розглядати як складову частину активної державної політики зайнятості, розвитку трудового потенціалу країни; елемент інфраструктури ринку праці, системи професійної освіти, концепції неперервної освіти дорослих упродовж життя. Основними завданнями професійного навчання безробітних є: формування оптимального балансу потреб безробітних у набутті нових компетенцій і вимог ринку праці до професійно-кваліфікаційної структури робочої сили; реалізація соціального замовлення на підготовку кваліфікованих кадрів; сприяння розвитку системи неперервної професійної освіти; розширення можливостей самоосвіти особистості.

Визначено зміст понять: «змішано-дуальне навчання» – інтегрований ланцюжковий освітній процес у вигляді послідовного та комплексного отримання певного рівня компетенції шляхом самостійного вивчення

теоретичного матеріалу та закріплення практичних навичок в умовах реального виробництва; «інноваційний навчально-виробничий майданчик» – комплекс освіти і виробництва, де перша функціональна складова «заклад освіти» впроваджує новітні технології у процес теоретичного навчання; друга – «виробництво» оновлює зміст практичної підготовки.

З'ясовано, що впровадження змішано-дуальної системи у професійне навчання безробітних сприятиме підвищенню результативності цього процесу.

Обґрунтовано, що систематизація особливостей безробітних, як суб'єктів професійного навчання, базується на принципах гнучкості, адресності, індивідуалізації, практичної спрямованості, безперервності навчання і здійснюється за такими групами: психолого-вікові, статеві характеристики; рівень соціально-професійної мобільності на ринку праці; рівень освітньо-професійних компетенцій; ступінь готовності до професійного навчання; поведінкова стратегія на ринку праці. Наведену класифікацію доцільно використовувати в процесі організації і здійсненні професійної підготовки безробітних, що дозволить оптимально сформулювати його зміст, визначитися з термінами та місцем навчання.

У другому розділі «**Стан інноваційного забезпечення професійного навчання безробітних на сучасному ринку праці**» – проаналізовано діяльність державної служби зайнятості, як державного регулятора ринку праці щодо інноваційного забезпечення професійного навчання безробітних, виявлено тенденції та напрями інноваційного забезпечення професійного навчання безробітних на ринку освітніх послуг України, досліджено можливості імплементації зарубіжних освітніх моделей у систему вітчизняного професійного навчання.

За результатами аналізу діяльності державної служби зайнятості, як державного регулятора ринку праці, та вітчизняного ринку освітніх послуг з'ясовано, що протягом останніх років спостерігається перевантаження ринку праці спеціалістами з вищою освітою та дефіцит кваліфікованих робітників. Стабільно високим залишається частка зареєстрованих безробітних з вищою освітою (табл. 1).

Аргументовано нагальність потреби формування нових взаємовідносин у царині «ринку праці – ринку освітніх послуг». Необхідно реформувати заклади професійної (професійно-технічної) освіти в напрямку актуалізації діяльності та забезпечення їх кількості відповідно до потреб економіки регіонів; інтеграції освіти і науки; зміни принципів фінансування від традиційно рівномірного до пропорційного та ін.

Доведено, що діяльність державної служби зайнятості щодо організації професійного навчання безробітних має ґрунтуватися на системі змішано-дуального навчання та спрямовуватися на розробку низки заходів щодо її впровадження.

Таблиця 1

Якісний склад зареєстрованих безробітних, які пройшли професійне навчання у 2010–2016 рр.

Показники	Роки						
	2010	2011	2012	2013	2014*	2015*	2016*
Чисельність зареєстрованих безробітних, тис. осіб	544,9	482,8	506,8	487,7	512,2	490,8	390,8
з них мають:							
вищу освіту, %	39,1	41,3	42,1	43,0	43,9	44,2	43,4
професійно-технічну освіту, %	34,5	34,6	37,1	36,1	35,4	35,5	36,6
середню чи без освіти, %	26,4	24,1	22,6	21,0	19,7	20,3	20,3
Всього безробітних проходило професійне навчання, тис. осіб	203,3	215,6	221,1	217,0	202,2	178,9	166,6
Чисельність безробітних, які пройшли професійне навчання, тис. осіб	172,0	184,2	189,1	200,4	180,1	162,5	151,2
з них:							
навчалися вперше, %	3,3	5,5	5,9	нд	3,2	2,6	2,0
пройшли перепідготовку, %	11,6	13,2	12,5	нд	6,4	5,4	3,9
підвищили кваліфікацію, %	85,6	81,2	81,5	нд	90,4	92,0	94,1

**Дані за 2014–2016 роки наведено без урахування тимчасово окупованої території АР Крим та частини зони проведення антитерористичної операції.*

Джерело: розраховано автором на основі даних Державної служби статистики України та Державної служби зайнятості України.

За результатами аналізу закордонних освітніх моделей доведено, що елементи дуальної освіти, запровадженої в Німеччині, Австрії, Швейцарії, змішане, дистанційне, модульне навчання можливо імплементувати в освітній простір України. Виявлено необхідність застосування кращих здобутків розвинених країн та доведено, що найбільш гнучким і дієвим у країнах Заходу є змішане та дуальне професійне навчання, а їх запровадження в Україні вимагає певних змін і трансформацій організаційного, правового, фінансового, кадрового забезпечення професійного навчання безробітних.

У третьому розділі «**Удосконалення інноваційного забезпечення професійного навчання безробітних в системі регулювання ринку праці**» обґрунтовано механізм інноваційного забезпечення системи професійного навчання безробітних, розроблено засади формування інноваційної системи навчально-виробничого майданчика з використанням факторно-критеріальної моделі змішано-дуальної системи навчання, розроблено рекомендації щодо досягнення економічної та соціальної результативності інноваційного забезпечення професійного навчання безробітних.

Обґрунтовано організаційно-економічний механізм інноваційного забезпечення професійного навчання безробітних (рис. 1).

Рис. 1. Організаційно-економічний механізм інноваційного забезпечення професійного навчання безробітних в системі регулювання ринку праці

Джерело: розроблено автором

Запропонований механізм має стати дієвим інструментарієм соціально-економічної взаємодії держави, роботодавців, закладів професійної (професійно-технічної) освіти, безробітних під час запровадження системи змішано-дуального професійного навчання, дозволить своєчасно реагувати на перспективні потреби ринку праці, підвищить конкурентоспроможності безробітного на ринку праці, рівень його самооцінки, посилить конкурентні переваги закладів професійної (професійно-технічної) освіти та розширить їх можливості щодо задоволення потреб роботодавців у кваліфікованих робітниках. Першочерговими заходами щодо впровадження організаційно-економічний механізму інноваційного забезпечення професійного навчання безробітних є вдосконалення чинної нормативно-правової бази щодо освіти дорослих впродовж життя, впровадження освітніх преференцій для роботодавців, які приймають участь в процесі навчання за новітньою змішано-дуальною системою, створення інноваційних навчально-виробничих майданчиків, розроблення Інтернет-платформи з професійного навчання безробітних осіб. Все це сприятиме створенню нової моделі зайнятості населення, яка розширить для громадян можливості вибору різнопланових видів професійної діяльності, що відповідають здібностям і інтересам кожного, а також є затребуваними на вітчизняному та регіональних ринках праці.

Розроблено теоретичну факторно-критеріальну модель соціально-економічної результативності інноваційного забезпечення професійного навчання безробітних (рис. 2), яка ґрунтується на системі збалансованих показників та апараті теорії нечітких множин та уможлиблює управління професійним навчанням безробітних за принципово новою змішано-дуальною системою. Це підвищить результативність у прийнятті управлінських рішень в галузі системного управління якістю навчання безробітних, дасть змогу ініціювати необхідні інноваційні проекти і розробляти заходи щодо їх реалізації.

Виділено основні функціональні блоки управління системою змішано-дуального навчанням безробітних, в основу якого покладено проектне управління, спрямоване на підвищення результативності в межах чотирьох основних цільових підсистем: «Теоретичне навчання», «Професійно-практичне стажування», «Ринок», «Інновації». Основними складовими моделі є теоретичне навчання за змішаною формою, практико-орієнтоване стажування на підприємствах, використання інструментарію інноваційних інтерактивних технологій навчання.

Для типового закладу професійної (професійно-технічної) освіти побудований орієнтований граф зв'язків елементів (дерево виведення) і нечітка модель ієрархічної структури, що дозволяє отримати в умовах невизначеності адекватну оцінку результативності системи змішано-дуального навчання безробітних та реалізувати її в межах цільових підсистем інноваційного навчально-виробничого майданчика на рівні регіону.

Рис. 2. Факторно-критеріальна модель соціально-економічної результативності інноваційного забезпечення професійного навчання безробітних з використанням системи змішано-дуального навчання

Джерело: розроблено автором

Встановлено, що у сфері освіти результативність інноваційної діяльності значною мірою визначається відповідною інфраструктурою та умовами, в яких вона здійснюється. Завдання її створення та формалізації набуває великої практичної значимості та включає в себе: розробку сучасної нормативно-правової бази, що визначає зовнішнє інституційне середовище організації та управління інноваційною діяльністю; вибір оптимальної організаційної структури інноваційного навчально-виробничого майданчика як інфраструктури, яка створює та впроваджує нововведення в освітній простір; розробку системи організаційно-економічних механізмів ефективного управління експериментальними інноваційними навчально-виробничими майданчиками; розробку методичного підходу щодо оцінки результативності діяльності експериментального інноваційного навчально-виробничого майданчика відповідно до певного проекту.

З метою дослідження ступеня готовності та досягнутого рівня результативності діяльності інноваційних навчально-виробничих майданчиків була проведена кластеризація центрів професійно-технічної освіти державної служби зайнятості за підсистемами: «Теоретичне навчання», «Професійно-практичне стажування», «Інновації», «Ринок». З'ясовано, що за 10 виділеними факторним аналізом процесами всі досліджувані заклади доцільно поділити на 3 кластери: низького рівня (Луганський), середнього (Донецький, Івано-Франківський, Львівський, Полтавський, Сумський, Херсонський) та високого (Дніпропетровський, Одеський, Рівненський, Харківський). Для центрів

професійно-технічної освіти державної служби зайнятості з низьким і середнім рівнями результативності в роботі запропоновано систему заходів щодо підвищення готовності до впровадження інноваційної системи змішано-дуального навчання безробітних.

ВИСНОВКИ

На основі проведеного дослідження запропоновано нове вирішення актуального науково-практичного завдання щодо розвитку теоретико-методичних засад і визначення пріоритетних шляхів вдосконалення інноваційного забезпечення професійного навчання безробітних в системі регулювання ринку праці. Результати досліджень дозволили зробити такі висновки наукового та прикладного характеру:

1. Професійне навчання безробітних – це чітко організований і керований процес професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації шукачів роботи, спрямований на формування у них нових необхідних умінь і навичок. Вдосконалення системи професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації безробітних на основі застосування інноваційних технологій має сприяти поліпшенню забезпечення економіки кваліфікованою робочою силою і підвищенню рівня зайнятості населення.

2. У професійне навчання безробітних потрібно впровадити систему змішано-дуального навчання, що дозволить налагодити тісну співпрацю роботодавця та закладу освіти; наблизити конкретне робоче місце до слухача; привести у відповідність рівень його кваліфікації вимогам виробництва; оновити матеріально-технічне забезпечення закладу освіти; оптимізувати навчальні, матеріальні, часові та людські витрати; підвищити позитивний імідж закладу професійної (професійно-технічної) освіти. Обґрунтовано доцільність використання запропонованих визначень «змішано-дуальне навчання» та «інноваційний навчально-виробничий майданчик».

3. Систематизацію особливостей безробітних як суб'єктів професійного навчання необхідно здійснювати за такими групами: психолого-вікові, статеві характеристики, врахування яких опосередковано впливає на результативність професійної підготовки; рівень соціально-професійної мобільності на ринку праці, що дає змогу врахувати швидкість реакції економічної активності на зміни, які відбуваються на ринку праці; рівень освітньо-професійних компетенцій відповідно до наявності у безробітного практичних навичок і професійно-важливих якостей, сформованих в процесі навчання та професійної діяльності; ступінь вмотивованості та готовності до професійного навчання, що дає можливість встановити потребу й бажання шукача роботи в отриманні певних професійних компетенцій, конкурентних на ринку праці; поведінкова стратегія на ринку праці, яка за способом прояву та характером дій особи дозволяє обґрунтувати різні режими поведінки.

4. Ефективна діяльність державної служби зайнятості щодо організації професійного навчання безробітних має забезпечуватися через впровадження змішано-дуальної системи, що дає змогу інтерактивно вирішувати проблеми

регулювання ринку праці, реалізовувати державну політику зайнятості, розвивати професійне навчання безробітних, впроваджувати в процес їх перенавчання освітні й виробничі новації.

5. Доцільно імплементувати закордонні освітні моделі задля формування раціональної моделі професійного навчання безробітних в Україні через поєднання елементів змішаного та дуального навчання в єдину систему. З метою підвищення якості підготовки та перепідготовки шукачів роботи на регіональному рівні необхідно: прогнозувати затребуваність працівників певного професійно-кваліфікаційного рівня; розробляти й впроваджувати ефективну систему професійної орієнтації та переорієнтації безробітних; формувати стійкі довгострокові зв'язки закладів професійної (професійно-технічної) освіти із підприємствами; залучати роботодавців до фінансування програм, що підвищують конкурентоспроможність безробітних.

6. Інфраструктурним підґрунтям удосконалення організаційно-економічного механізму інноваційного забезпечення професійного навчання безробітних має стати інноваційний навчально-виробничий майданчик системи змішано-дуального професійного навчання, що дозволяє визначити підходи до збереження балансу між попитом і пропозицією на ринку праці; сприяє розширенню можливостей вибору безробітними видів професійної діяльності, які відповідають здібностям і інтересам кожного та є затребуваними на ринку праці; має забезпечувати вдосконалення законодавства у сфері зайнятості населення та освіти дорослих; додавати позитивного іміджу закладам професійної (професійно-технічної) освіти та розширювати соціальний діалог з роботодавцями.

7. Функціонування інноваційних навчально-виробничих майданчиків має бути засноване на розробленій факторно-критеріальній моделі соціально-економічної результативності інноваційного забезпечення професійного навчання безробітних за змішано-дуальною системою. Така модель дозволяє швидко й адекватно реагувати на зміни ринку праці, одночасно вирішуючи завдання, пов'язані з дослідженням і прогнозуванням його розвитку. В свою чергу вплив роботи інноваційних навчально-виробничих майданчиків на розвиток регіону полягає у підвищенні адаптованості та соціально-професійного потенціалу громадян, задоволенні потреби в швидкому відновленні знань, мобільної професійної переорієнтації та підвищення конкурентоспроможності шукачів роботи.

8. Економічну та соціальну оцінку інноваційного розвитку об'єктів професійного навчання необхідно здійснювати за критеріями ступеня готовності та досягнутого рівня ефективності впровадження механізму функціонування інноваційних навчально-виробничих майданчиків за допомогою методів кластерного та багатофакторного аналізу за підсистемами: «Теоретичне навчання», «Професійно-практичне стажування», «Інновації», «Ринок». Одинадцять центрів професійно-технічної освіти державної служби зайнятості, в результаті проведеної кластеризації за 10 виділеними факторним

аналізом процесами на основі виявленої багатофакторної залежності впливу підсистем на якість професійної підготовки, були розподілені на три кластери. В результаті кластеризації з метою підвищення готовності до впровадження інноваційної системи змішано-дуального навчання безробітних було розроблено низку заходів для закладів з низьким та середнім рівнем результативності.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Публікації у наукових фахових виданнях

1. Balashova N. Professional training for registered unemployed in public employment services in terms of system transformation / N. Balashova // Менеджмент. – Київ, 2016. – № 24. – С. 43–54 (0,7 д. а.).

2. Балашова Н. В. Методичні підходи до визначення індикаторів оцінювання ефективності професійного навчання безробітних / Н. В. Балашова // Ринок праці та зайнятість населення. – К., 2017. – № 4 (53). – С. 58–65 (0,5 д. а.).

Публікації у наукових фахових виданнях України, що включені до міжнародних наукометричних баз, та у наукових періодичних виданнях інших держав

3. Капченко Л. Н. Андрагогическая модель профессионального обучения незанятого населения / Л. Н. Капченко, **Н. В. Титченко (Н. В. Балашова)** // Непрерывное образование. – Санкт–Петербург : СПб АППО, 2013. – Вып. 2 (4). – С. 22–28 (0,4 д. а.; *особистий внесок – 0,2 д.а., запропоновано елементи андрагогічної моделі організації професійного навчання безробітних в Україні*).

4. Балашова Н. В. Оцінювання роботи персоналу державної служби зайнятості як механізму визначення напрямів регулювання попиту та пропозиції робочої сили на ринку праці / Н. В. Балашова // Вісник Київського національного університету технологій та дизайну (серія «Економічні науки»). – К., 2016. – Вип. 2 (97). – С. 7–16 (0,6 д. а.).

5. Балашова Н. В. Особливості взаємодії професійно-технічної та вищої освіти в умовах формування інноваційної економіки України / Н. В. Балашова, Г. П. Плисенко // World science. – № 11 (27), Vol. 2, November. – 2017. – P. 12–16 (0,3 д. а.; *особистий внесок – 0,2 д.а., здійснено аналіз системи професійно-технічної освіти України, запропоновано шляхи збалансування ринку освітніх послуг та ринку праці*).

6. Щербак В. Г. Шляхи вдосконалення механізму управління процесом інноваційного забезпечення системи професійного навчання безробітних / В. Г. Щербак, **Н. В. Балашова** // Вісник Київського національного університету технологій та дизайну (серія «Економічні науки»). – Київ, 2017. – Вип. 6 (117). – С. 22–28 (0,4 д. а., *особистий внесок – 0,2 д.а., запропоновано шляхи вдосконалення механізму інноваційного забезпечення підготовки шукачів роботи, які навчаються на замовлення державної служби зайнятості*).

7. Балашова Н. В. Змішано-дуальна форма – як один із напрямів розвитку інноваційної складової системи професійного навчання безробітних /

Н. В. Балашова // Науковий вісник Херсонського державного університету (Серія «Економічні науки»). – Херсон, 2018. – Вип. 28, ч. 2. – С. 116–119 (0,5 д. а.).

Розділи в колективних монографіях

8. **Тітченко Н. В. (Балашова Н. В.)** Безробітні як суб'єкти професійного навчання: андрагогічний підхід / Н. В. Тітченко // Андрагогічні засади професійного навчання безробітних : кол. моногр. / за заг. ред. Л. М. Капченка. – К. : ІПК ДСЗУ, 2013. – С. 30–38. – [124 с.] (0,5 д. а.).

9. Щербак В. Г. Сутність та специфіка організації професійної підготовки безробітних навчальними закладами державної служби зайнятості / В. Г. Щербак, **Н. В. Тітченко (Н. В. Балашова)** // Підвищення ефективності використання персоналу та його розвиток: Колективна монографія / за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. А. Г. Бабенка. – Дніпропетровськ : УМСФ, 2016. – Розд. 2.2. – С. 49–58. – [328 с.] (0,6 д. а.; особистий внесок – 0,3 д. а., надано характеристику навчальних закладів державної служби зайнятості, їх специфіку та особливості).

10. Балашова Н. В. Особливості організації професійного навчання незайнятого дорослого населення як заходу активної політики зайнятості в країнах Європи / Н. В. Балашова // Модернізація державних служб зайнятості на ринку праці (науково-аналітичний огляд): кол. моногр. / за заг. ред. канд. соціол. наук, доц. М. В. Судакова. – К. : ІПК ДСЗУ, 2016. – Розд. 3.4. – С. 90–99. – [115 с.] (0,6 д. а.).

Тези доповідей на науково-практичних конференціях

11. **Тітченко Н. В. (Балашова Н. В.)** Майстерність андрагога – шлях до якісного навчання незайнятого населення / Н. В. Тітченко // Матеріали за 8-а міжнародна практична конференція «Бъдешите изследвания» // Т. 17. Педагогически науки, София, 2012. – С. 69–71 (0,2 д. а.).

12. **Тітченко Н. В. (Балашова Н. В.)** Переваги професійного навчання безробітних у ЦПТО ДСЗ / Н. В. Тітченко // Основні напрями гармонізації зайнятості на сучасному етапі соціально-економічних реформ в Україні : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 23 трав. 2012 р.) / упоряд. О. Ю. Вілкова, Л. Г. Новаш. – К. : ІПК ДСЗУ, 2012. – С. 311–317 (0,4 д. а.).

13. **Тітченко Н. В. (Балашова Н. В.)** Професійне навчання за направленням державної служби зайнятості: андрагогічний підхід / Н. В. Тітченко // Технології забезпечення якості освіти в державному управлінні: виклики сьогодення : матеріали другої Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю до 15-річчя галузі науки «Державне управління» (Київ, 30 листоп. 2012 р.) / за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка, К. О. Ващенко, М. М. Білинської. – К. : НАДУ, 2012. – С. 108–109 (0,1 д. а.).

14. **Тітченко Н. В. (Балашова Н. В.)** Особливості професійної підготовки безробітних у навчальних закладах державної служби зайнятості / Н. В. Тітченко // Materiály IX mezinárodní vědecko-praktická konference «Efektivní nástroje moderních věd – 2013» – Díl 25. Pedagogika: Praha. Publishing House «Education and Science» s.r.o – 96 stran, 2013. – С. 50–52 (0,2 д. а.).

15. **Тітченко Н. В. (Балашова Н. В.)** Професійна підготовка безробітних у навчальних закладах державної служби зайнятості: особливості та переваги / Н. В. Тітченко // Ресурсний підхід в управлінні навчальними закладами : матеріали Міжрег. наук.-практ. конф. (Житомир, 16 квіт. 2013 року). – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2013. – С. 67–72 (0,4 д. а.).

16. **Тітченко Н. В. (Балашова Н. В.)** Використання андрагогічних підходів під час організації професійного навчання безробітних / Н. В. Тітченко : зб. наук. пр. за результатами II Всеукр. студент. наук.-практ. конф. «Організаційно-управлінські та соціально-психологічні аспекти функціонування ринку праці України в умовах інституційних трансформацій» (Київ, 19 квіт. 2013 р.) / упоряд. О. Ю. Вілкова, Л. Г. Новаш. – К. : ІПК ДСЗУ, 2013. – С. 11–17 (0,4 д. а.).

17. **Тітченко Н. В. (Балашова Н. В.)** Характерні особливості безробітних як центральної постаті процесу навчання / Н. В. Тітченко // Андрагогічні підходи у професійному навчанні безробітних : матеріали наук.-методол. семінару (Київ, 15 трав. 2013 р.) / уклад. Л. М. Капченко, Л. Й. Літвінчук, Н. В. Савченко та ін. – К. : ІПК ДСЗУ, 2013. – С. 135–145 (0,6 д. а.).

18. **Тітченко Н. В. (Балашова Н. В.)** Організація професійної підготовки безробітних в ринкових умовах: науковий підхід / Н. В. Тітченко : зб. наук. пр. за результатами III Всеукр. наук.-практ. конф. студ. та асп. «Організаційно-управлінські та соціально-економічні аспекти функціонування сучасного ринку праці України в умовах інституційних трансформацій» (Київ, 28 берез. 2014 р.) / упоряд. О. Ю. Вілкова, Л. Г. Новаш. – К. : ІПК ДСЗУ, 2014. – С. 102–108 (0,4 д. а.).

19. Капченко Л. М. Професійне навчання безробітних: дистанційна форма / Л. М. Капченко, **Н. В. Тітченко (Н. В. Балашова)** // Інноваційний підхід в управлінні навчальними закладами: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Житомир, 10 квіт. 2014р.). – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – С. 81–83 (0,2 д. а.; особистий внесок – 0,1 д. а., запропоновано шляхи застосування моделі дистанційного професійного навчання безробітних).

20. **Тітченко Н. В. (Балашова Н. В.)** Роль центрів професійно-технічної освіти державної служби зайнятості у розвитку трудових ресурсів / Н. В. Тітченко // Соціологія праці та зайнятості: шляхи інституціоналізації і перспективи розвитку : зб. наук. пр. V Міжнар. наук.-практ. конф. – К. : ІПК ДСЗУ, 2014. – С. 100–104 (0,3 д. а.).

21. **Тітченко Н. В. (Балашова Н. В.)** Особливості взаємодії ринку праці і ринку освітніх послуг, тенденції та перспективи розвитку / Н. В. Тітченко // Актуальні проблеми професійної орієнтації та професійного навчання в умовах соціально-економічної нестабільності : матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 28 жовт. 2014 р.) : У 2 ч. – Ч. 2 / упоряд. Л. М. Капченко, С. О. Тарасюк, Л. Г. Авдєєв та ін. – К. : ІПК ДСЗУ, 2014. – С. 226–232 (0,4 д. а.).

22. **Тітченко Н. В. (Балашова Н. В.)** Взаємодія ринку праці та ринку освітніх послуг: соціально-економічний аспект / Н. В. Тітченко // Інноваційні технології навчання у професійно-технічній освіті : матеріали наук.-практ.

конф. (Суми, 27 листоп. 2014 р.). – Суми : Сумський державний університет, Сумський обласний центр зайнятості, 2014. – С. 52–60 (0,5 д. а.).

23. **Тітченко Н. В. (Балашова Н. В.)** Сутність і специфіка організації професійного навчання безробітних на замовлення Державної служби зайнятості / Н. В. Тітченко // Організаційно-управлінські та психологічні аспекти сучасного ринку праці України : тези доп. IV Всеукр. наук.-практ. конф. студ. та асп. / упоряд. О. П. Канівець, Л. Г. Новаш. – К. : ІПК ДСЗУ, 2015 – С. 101–103 (0,2 д. а.).

24. Судаков М. В. Впровадження системи оцінювання результативності роботи персоналу в діяльність державної служби зайнятості: проблеми та перспективи // М. В. Судаков, **Н. В. Балашова** // Актуальні проблеми професійної орієнтації та професійного навчання населення у контексті подолання кризи ринку праці : матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 1 груд 2015 р.) / уклад. : Л. М. Капченко та ін. - К. : ІПК ДСЗУ, 2015. – С. 75–79 (0,3 д. а.; особистий внесок – 0,2 д.а., запропоновано методи та система оцінювання результативності роботи персоналу в діяльності державної служби зайнятості).

25. Балашова Н. В. Інноваційна складова професійного навчання безробітних – дієвий механізм швидкого відновлення трудових ресурсів на вітчизняному ринку праці / Н. В. Балашова // Сучасна гуманітаристика: зб. матеріалів IV Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (Переяслав-Хмельницький, 14 листоп. 2017р.). – 2017. – Вип. 4. – С. 208–211 (0,2 д. а.).

26. Балашова Н. В. Професійна орієнтація безробітних як один із важливих елементів їх перенавчання та самовизначення/ Н. В. Балашова // Матеріали VI Всеукр. наук.-практ. конф. студ. та асп. «Організаційно-управлінські та психологічні аспекти сучасного ринку праці України»: зб. наук. пр. (Київ, 27 листоп. 2107 р.). – К. : ІПК ДСЗУ. – 2017. – С. 57–59 (0,2 д. а.).

27. Балашова Н. В. Роль професійно-технічних навчальних закладів державної служби зайнятості у відновленні трудових ресурсів / Н. В. Балашова // Наука і молодь в ХХІ сторіччі: зб. тез доп. III Міжнар. Молодіж. наук.-практ. інтернет-конф. (Полтава, 1 груд. 2017 р.). – Полтава : ПУЕТ, 2017. – С. 58–60. – (0,2 д. а.).

Статті у інших виданнях

28. **Тітченко Н. В. (Балашова Н. В.)** Методичні рекомендації щодо організації атестації педагогічних працівників центрів професійно-технічної освіти державної служби зайнятості / Н. В. Тітченко. – К. : ІПК ДСЗУ, 2011. – 48 с. (2,8 д. а.).

29. **Тітченко Н. В. (Балашова Н. В.)** Організація методичної роботи у професійно-технічних навчальних закладах державної служби зайнятості: наук.-метод. рек. / Н. В. Тітченко. – К. : ІПК ДСЗУ, 2012. – 64 с. (3,7 д. а.).

30. **Тітченко Н. В. (Балашова Н. В.)** Андрагогічний підхід до організації професійного навчання безробітних / Н. В. Тітченко // Вісник Житомирського

державного університету імені Івана Франка. – Житомир, 2013. – Вип. 3 (69), – С. 184–188 (0,3 д. а.).

31. Освіта дорослих [Текст] : енцикл. слов. / Нац. акад. пед. наук України, Нац. акад. держ. упр. при Президентові України [та ін.] ; за ред. В. Г. Кременя, Ю. В. Ковбасюка ; упоряд. : Н. Г. Протасова, Ю. О. Молчанова, Т. В. Куренна, **Тітченко Н.В. (Балашова Н. В.)** та ін.; ред. рада: В. Г. Кремень (голова), Ю. В. Ковбасюк (співголова), Н. Г. Протасова (координатор проекту) [та ін.]. – Київ : Основа, 2014. – 491 с. – (0,3 д. а., особистий внесок – «Безробітний» (С. 38–39), «Досвід андрагогічний» (С. 111), «Консультант особистий» (С. 197).

32. Конспект профорієнтаційного заняття «Професії майбутнього» [Текст] : наук.-практ. реком. / Л. М. Капченко, Н. В. Савченко, Н. В. Ортікова, **Н. В. Балашова**, Л. Й. Літвінчук, О. В. Грамма. – К. : ІПК ДСЗУ, 2017. – 35 с. (2,0 д. а.; особистий внесок – 0,3 д. а., надано інформацію про професії майбутнього).

АНОТАЦІЯ

Балашова Н.В. Інноваційне забезпечення професійного навчання безробітних в системі регулювання ринку праці. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.07 – демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика. – Інститут підготовки кадрів державної служби зайнятості України, Київ, 2018.

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення і запропоновано нове вирішення актуального науково-практичного завдання щодо вдосконалення інноваційного забезпечення професійного навчання безробітних в системі регулювання ринку праці.

Удосконалено організаційно-функціональну структуру понятійно-категоріальним апаратом інноваційного забезпечення професійного навчання безробітних. Обґрунтовано концептуальні засади та складові елементи формування механізму його інноваційного забезпечення. Досліджено можливості імплементації зарубіжних освітніх моделей у вітчизняну практику. Визначено особливості безробітних як суб'єктів професійного навчання. Розроблено факторно-критеріальну модель соціально-економічної результативності інноваційного забезпечення професійного навчання безробітних з використанням системи змішано-дуального навчання. Запропоновано методичний інструментарій визначення її результативності.

Ключові слова: професійне навчання безробітних, інноваційне забезпечення, інноваційні навчально-виробничі майданчики, система змішано-дуального навчання безробітних, результативність діяльності.

АННОТАЦИЯ

Балашова Н.В. Инновационное обеспечение профессионального обучения безработных в системе регулирования рынка труда. - Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.07 – демография, экономика труда, социальная

экономика и политика. – Институт подготовки кадров государственной службы занятости Украины, Киев, 2018.

В диссертации осуществлено теоретическое обобщение и предложено новое решение актуальной научно-практической задачи по совершенствованию инновационного обеспечения профессионального обучения безработных в системе регулирования рынка труда.

Усовершенствован понятийно-категориальный аппарат, путем авторского определения понятия «профессиональное обучение безработных». Предложено его рассматривать как четко организованный, управляемый процесс профессиональной подготовки, переподготовки и повышения квалификации безработных, направленный на формирование их (как правило, на базе постоянных профессиональных компетенций) новых необходимых умений и навыков, которые обеспечат мобильность и конкурентоспособность на рынке труда, а также стимулирование процесса трудоустройства.

Проведен анализ особенностей безработных как субъектов профессионального обучения. Предложенная классификация, в отличие от существующих, учитывает необходимость обеспечения гибкости, адресности, индивидуализации, направленности на непрерывность обучения взрослого в течение жизни и способствует повышению конкурентоспособности рабочей силы за счет изменения ориентации профессиональной подготовки с индикатора «времени» на индикатор «компетентности».

Обоснованы концептуальные принципы и составляющие элементы формирования организационно-экономического механизма инновационного обеспечения профессионального обучения безработных. Его функционирование базируется на возможности предоставления услуг по новейшей смешанно-дуальной системе обучения в рамках инновационной учебно-производственной площадки, которая организована на базе учреждений профессионального (профессионально-технического) образования.

Разработана факторно-критериальная модель социально-экономической результативности инновационного обеспечения профессионального обучения безработных по смешанно-дуальной системе, внедрение которой приводит к появлению синергетического эффекта от взаимодействия четырех подсистем: «Теоретическое обучение», «Профессионально-практическая стажировка», «Рынок», «Инновации», что позволит комплексно решать вопросы профессиональной подготовки, переподготовки и повышения квалификации лиц из числа безработного населения на базе инновационных учебно-производственных площадок, обеспечит высокую конкурентоспособность рабочей силы на рынке труда и будет способствовать развитию непрерывного профессионального образования взрослых в течение жизни.

Исследованы научные подходы к определению дихотомии системы смешанно-дуального обучения на базе инновационной учебно-производственной площадки. Ее биполярность проявляется, с одной стороны, в возможности получения принципиально новых знаний и их воспроизведении,

осуществлении традиционных, алгоритмических операций в процессе производственной стажировки, с другой – в противоречиях материального и идеального в процессе обучения и воплощения его результатов в знаниях, творческих способностях, опыте решения инновационных проблем, а также в инновационных продуктах.

Предложен методический инструментальный практического использования факторно-критериальной модели, что позволяет определить влияние отдельных факторов на социально-экономическую результативность инновационного обеспечения профессионального обучения безработных и выделить наиболее целесообразный для отдельных инновационных учебно-производственных площадок комплементарный состав смешанно-дуальной системы обучения.

Ключевые слова: профессиональное обучение безработных, инновационное обеспечение, инновационные учебно-производственные площадки, система смешанно-дуального обучения безработных, результативность деятельности.

SUMMARY

Balashova N.V. Innovative ensuring of vocational training of the unemployed in the system of labor market regulation. – The manuscript.

Thesis for a candidate degree in economics sciences in specialty 08.00.07 – demography, labor economics, social economics and politics. – Institute of Staff Training of the State Employment Service of Ukraine, Kyiv, 2018.

In the dissertation, the theoretical generalization was made and a new solution of the actual scientific and practical task for improving the innovative ensuring of vocational training of the unemployed in the system of labor market regulation was proposed.

The organizational-functional structure and the conceptual-categorical apparatus of the innovative ensuring of vocational training of the unemployed were improved. The conceptual foundations and constituent elements of forming the mechanism of its innovation support were substantiated. The possibilities of implementation of foreign educational models in domestic practice were researched. The features of the unemployed as subjects of vocational training were determined. The factor-criterial model of socio-economic efficiency of the innovative ensuring of vocational training of the unemployed with the use of the system of mixed-dual education was elaborated. The methodical tool for determining its effectiveness was proposed.

Key words: vocational training of the unemployed, innovative ensuring, innovative educational and production platforms, system of mixed-dual education of the unemployed, efficiency of activity.

Підписано до друку __. __.2018 р. Зам. № 1269.
Формат 60х90 1/16. Папір офсетний. Друк - цифровий.
Наклад 100 прим. Ум. друк. арк. 0,9.
Друк «ЦП «КОМПРИНТ», Свідоцтво ДК №4131 від 04.08.2011 р.
м. Київ, вул. Предславинська, 28
528-05-42, 067-209-54-30
email: komprint@ukr.net